

Datum: 22. 6. 2023

Številka: P-2023-5

Na podlagi drugega odstavka 69. člena Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21 in 40/23) ter upošteva je Strategijo ZRC SAZU za etiko, integriteto in enake možnosti v raziskovanju (z dne 23. 11. 2023) in Pravilnik o Komisiji ZRC SAZU za etiko, integriteto in enake možnosti v raziskovanju (št. P-2022-4) je Upravni odbor ZRC SAZU na predlog direktorja ZRC SAZU in Komisije ZRC SAZU za etiko, integriteto in enake možnosti v raziskovanju na svoji 30. seji dne 22. 6. 2023 sprejel naslednji

KODEKS RAZISKOVALNE ETIKE IN INTEGRITETE ZRC SAZU

Preambula

Kodeks raziskovalne etike in integritete ZRC SAZU opredeljuje temeljna načela in standarde ravnanja v zvezi z raziskovalno etiko in integriteto vseh zaposlenih na ZRC SAZU in ostalih, ki za raziskave uporabljajo prostore, zmogljivosti ali sredstva ZRC SAZU (v nadaljevanju: osebe, vključene v raziskovalno dejavnost).

Za pripravo, posodabljanje in informiranje glede Kodeksa je pristojna Komisija ZRC SAZU za etiko, integriteto in enake možnosti v raziskovanju. Namen kodeksa je vzdrževati visoke standarde etike in integritete v raziskovanju na ZRC SAZU. *Etiko raziskovanja* razumemo kot spoštljiv in odgovoren odnos do udeleženk in udeležencev raziskav, družbe, ekosistemov, kulturne dediščine in okolja. *Raziskovalna integriteta* vključuje zanesljivost, poštenost in odgovornost pri zasnovi in izvajanju raziskav, objavljanju in poročanju o njih. Obravnavo kršitev načel raziskovalne etike in integritete, določenih s tem Kodeksom, ureja poseben pravilnik.

I. Temeljna načela

Kot temeljni okvir načel in praks na področju etike in integritete raziskovanja na ZRC SAZU sprejemamo *Evropski kodeks ravnanja za raziskovalno integriteto*, ki ga je pripravila in objavila ALLEA – Zveza evropskih akademij (Berlin, 2018; v nadaljevanju *Evropski kodeks*). Ta temeljna načela ravnanja raziskovalk in raziskovalcev opredeli kot:

- *zanesljivost* pri zagotavljanju kakovosti raziskav, kar se kaže v zasnovi, metodologiji, analizi in porabi virov;
- *poštenost* pri preglednem, pravilnem, popolnem in nepristranskem razvijanju, izvajanju in pregledovanju raziskav ter poročanju in obveščanju o njih;
- *spoštovanje* kolegic in kolegov, udeleženk in udeležencev raziskav, družbe, ekosistemov, kulturne dediščine in okolja;
- *odgovornost* za raziskave od zamisli do objave, za njihovo upravljanje in organizacijo, usposabljanje, nadzor in mentorstvo ter njihove širše učinke.

Ta okvir nadgrajujemo z mednarodno uveljavljenimi načeli etike raziskav, kakor veljajo na posameznih raziskovalnih področjih in disciplinah. Prizadevamo si za zaščito pravic, dostojanstva in dobrobiti vseh sodelujočih pri raziskavah. Pri raziskovalnem delu z ljudmi sledimo etičnim in zakonsko določenim načelom in dobrim praksam v zvezi z obveščanjem soglasjem ter zbiranjem in obdelavo osebnih podatkov.

II. Standardi ravnanja v skladu z načeli raziskovalne etike in integritete

1. Splošni standardi ravnanja

- 1.1 Raziskovalno delo temelji na ustavno zagotovljeni svobodi znanstvenega ustvarjanja.
- 1.2 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, zagotavljajo zanesljivost glede kakovosti raziskav, kar vključuje premišljeno zasnovo in izvedbo raziskav ter objektivno preverjanje hipotez.
- 1.3 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, razvijajo svoje strokovne sposobnosti ter kritično spremljajo in upoštevajo dosedanje dosežke s svojega področja.
- 1.4 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, se seznanjajo z načeli raziskovalne etike in integritete, posebej tistimi, ki veljajo za njihovo raziskovalno področje.
- 1.5 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, pri svojem delu reflektirajo družbeni pomen in učinke svojih raziskav.
- 1.6 Komunikacija in sodelovanje med osebami, vključenimi v raziskovalno dejavnost, temelji na spoštovanju, razumevanju, vključevanju in omogočanju enakih možnosti.
- 1.7 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, tistih, s katerimi prihajajo v stik v okviru delovnih obveznosti in raziskovalnega dela, ne diskriminirajo glede na etnično pripadnost, državljanstvo, raso, spol, spolno usmerjenost, identiteto in izraz, starost, veroizpoved, politično ali drugo prepričanje, gmočno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, različne oblike oviranosti, socialno ali regionalno poreklo ali katerokoli drugo osebno okoliščino.

2. Raziskovalna integriteta

- 2.1 Avtorstvo pri več avtorskih znanstvenih objavah temelji na pomembnem prispevku k zasnovi raziskav, pomembnem zbiranju podatkov oziroma analizi ali razlagi rezultatov. Zgolj vodenje raziskave ali raziskovalne skupine brez pomembnega prispevka k vsebini objavljenega znanstvenega prispevka ne zadošča, da je ta oseba navedena kot avtorica, avtor. S končno različico besedila in vrstnim redom avtoric, avtorjev se morajo vsi strinjati.
- 2.2 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, priznavajo in pravilno citirajo vse raziskovalne prispevke in rezultate, ki so vplivali na njihovo raziskavo in jih navajajo v svojih znanstvenih objavah. To vključuje tako prispevke in rezultate drugih kot lastne pretekle prispevke in rezultate.
- 2.3 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, pošteno poročajo o rezultatih svojih raziskav. Pri tem ne navajajo izmišljenih ali potvorjenih podatkov. Svoje raziskave dokumentirajo in o rezultatih poročajo na način, ki je združljiv s standardi stroke, da se ti po potrebi lahko preverijo in ponovijo. Prav tako ne dopuščajo, da financerji ogrozijo neodvisnost v raziskovalnem postopku.
- 2.4 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, v svoji predstavitvi ali v drugih dokumentih ali komunikacijah ne navajajo kompetenc, ki jih v resnici nimajo.
- 2.5 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, so dolžne nezavajajoče komunicirati s strokovno in nestrokovno javnostjo ter mediji. Pri tem si prizadevajo za ločevanje strokovnega od osebnega mnenja.
- 2.6 Pri objavljanju rezultatov raziskav avtorice, avtorji razkrijejo navzkrižja interesov in finančno podporo ali druge vrste podpore za raziskavo ali objavo rezultatov.
- 2.7 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, svojo zavezo raziskovalni skupnosti uresničujejo tudi tako, da po svojih zmožnostih sodelujejo pri recenzijah, pregledovanju ali ocenjevanju. Pri tem delujejo strokovno in pošteno, priznavajoč morebitne konflikte interesov.

3. Raziskovalna etika

- 3.1 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, upoštevajo zakonodajo, predpise, kodekse in mednarodno uveljavljena etična pravila, ki so pomembni za njihovo področje raziskovanja.
- 3.2 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, prepoznajo ter v zasnovi in izvedbi raziskav ustrezno opredelijo morebitna tveganja, povezana z raziskavami.
- 3.3 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, spoštujejo in varujejo dostojanstvo, zdravje, varnost in dobrobit vseh ljudi in skupnosti, sodelujočih v raziskavah. Pri tem dodatno pozornost namenjajo občutljivim temam in ranljivim skupinam.

3.4 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, se zavedajo, da je eno osnovnih načel raziskovalnega dela z ljudmi prostovoljno in obveščeno soglasje sodelujočih ali njihovih skrbnic, skrbnikov k udeležbi v raziskavi.

3.5 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, se zavedajo zakonskih in etičnih zahtev glede varovanja osebnih podatkov.

3.6 Osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, pri svojem delu spoštujejo in varujejo kulturno in naravno dediščino in okolje ter ravnajo etično pri preučevanju vseh živih bitij.

Ta kodeks se objavi na interni spletni strani ZRC SAZU in prične veljati naslednji dan po objavi.

dr. Drago Perko

predsednik Upravnega odbora ZRC SAZU